Overordnede rammer

Vandplanerne er en væsentlig del af Danmarks implementering af EU's vandrammedirektiv. Planerne skal sikre et godt vandmiljø i alle vandforekomster, herunder i åer, søer, fjorde og langs kyster. Planerne falder i tre perioder, og anden generation af vandplanerne, der løber fra 2015-2021, har taget navneforandring til vandområdeplaner. Vandområdeplanerne skal være færdige og vedtaget 22. december 2015, således at de planlagte indsatser kan realiseres i løbet af 2016-2021.

Rammerne for arbejdet er nærmere fastsat i lov om vandplanlægning. Staten er planmyndighed. Ifølge loven skal landets kommuner under inddragelse af vandråd udarbejde forslag til konkrete indsatser til forbedring af de fysiske forhold i vandløbene. Kommunerne skal desuden bidrage med oplysninger til den miljørapport, som miljøministeren skal udarbejde efter reglerne i lov om miljøvurdering af planer og programmer. Kommunerne skal hver især godkende den del af forslaget, der ligger i hjemkommunen.

Nedsættelse af vandråd

Efter lov om vandplanlægning skal kommunerne nedsætte et vandråd for hvert hovedvandopland, med det formål at øge interessentinddragelsen. Aalborg Kommune er udpeget som sekretariatskommune for de 18 kommuner i Limfjordsoplandet. Sekretariatsfunktionen er udført af Limfjordsrådets sekretariat. Sekretariatet har nedsat et vandrådet for Limfjords oplandet, som består af 20 personer plus suppleanter fra relevante landsdækkende og lokale organisationer. Vandrådets konkrete opgave er, at rådgive kommunerne i udarbejdelsen af forslag til indsatsprogram for vandløbsindsatser for 2016-2021.

Konkrete statslige rammer for udvælgelse af indsatser i oplandet til Limfjorden

I februar 2014 offentliggjorde Naturstyrelsen den såkaldte basisanalyse. Basisanalysen er et samlet overblik over tilstanden i vandmiljøet, hvilke trusler vandmiljøet er underlagt, samt en analyse af den forventede tilstand i 2021, ud fra den allerede planlagte og kendte indsats. I basisanalysen er opgjort, at der i vandløbene i oplandet til Limfjorden er 200 spærringer og 1.704 km vandløb, der er i risiko for ikke at opfylde målsætningen i 2021.

Den 7. april 2014 offentliggjorde Naturstyrelsen rammerne for det videre arbejde med forslag til indsatsprogram for perioden 2016-2021. For oplandet til Limfjorden skal mindst 37 spærringer fjernes og de fysiske forhold skal forbedres i mindst 311 km. Den tilhørende økonomiske ramme er 125,6 mio. kr.

Kommunerne har mulighed for – ud over at foreslå indsatser svarende til den udmeldte økonomiske ramme for hovedvandoplandet – at foreslå yderligere supplerende indsatser til gennemførelse i anden planperiode. Sådanne forslag til yderligere indsatser vil indgå i regeringens overvejelser om det endelige indsatsniveau og økonomisk ramme for vandløbsindsatsen.

Den 7. april offentliggjorde Naturstyrelsen også et prissat virkemiddelkatalog. Forslag til indsatser skal sammensættes på baggrund af de 16 virkemidler, der er nævnt i virkemiddelkataloget. Virkemidlerne er opdelt i 4 kategorier:

- Mindre restaureringer (udlægning af groft materiale, hævning af vandløbsbunden uden genslyngning, træplantning langs vandløb, samt kombinationer)
- Større restaureringer: genslyngninger, udskiftning af bundmateriale, etablering af miniådale med genslyngning, restaurering af hele ådale, etablering af dobbeltprofil, samt kombinationer

- Åbning af rørlagte vandløb: åbning af strækninger med efterfølgende hævning af bunden og/eller genslyngning, åbning med smårestaureringer, åbning med etablering af miniådale med genslyngning

- Enhedsbaserede virkemidler: fjernelse af fysiske spærringer, sandfang, okkerrensning

Hvert virkemiddel og kombinationer er prissat med enhedspriser i kr./km pr. type vandløb. Priserne er vejledende og er bl.a. baseret på erfaringstal fra kommunerne. De endelige priser afhænger af lokale forhold og fastlægges først i forbindelse med gennemførelsen af de enkelte projekter.

Virkemiddelkataloget er vedlagt som bilag 7.

Sammen med rammerne og virkemiddelkataloget udsendte Naturstyrelsen et GIS-baseret værktøj til indberetning af kommunernes forslag til indsatser samt en vejledning om arbejdet med forslag til indsatsprogrammer.

Med udmelding af rammerne understregede Naturstyrelsen, at der er forventning om en omkostningseffektiv tilgang til arbejdet, således at udvælgelsen af vandløbsstrækninger, hvor der foreslås en indsats samt valget af virkemidler på den enkelte vandløbsstrækning, sikrer, at flest mulige kilometer vandløbsstrækning kan opnå en god tilstand.

Kommunernes rammer for udvælgelse af indsatser

Statens udmelding af rammer for arbejdet er opdelt i hovedvandoplande. For hvert hovedvandopland skal kommunerne indbyrdes fordele rammen mellem sig. Som udgangspunkt er det besluttet, at indsatsen fordeles kommunevist ud fra indsatsbehov i den enkelte kommune. Generelt er de enkelte indsatser udvalgt ud fra følgende prioriteringskriterier:

- Indsatsen gennemføres i vandløb, hvor der ikke er tvivl om den overordnede målsætning
- Indsatsen er tilstræbt lagt i sammenhængende vandløb
- Indsatserne er koordineret med indsatser i første vandplanperiode
- Sammenhæng til nabokommuners indsats i grænsevandløb er søgt tilgodeset
- Vandløb er godt potentiale prioriteres, herunder gode faldforhold, potentiale for større fisketæthed m.v.
- Forventning om gennemførlighed i forhold til lodsejere og konsekvenser for afvanding
- Der er ikke midler til at gennemføre alle indsatser i risikovandløbene. Der er valgt positivt til jf. ovenstående
- Spærringer fjernes nedstrøms fra.

Inddragelse af Vandråd

Der er afholdt 4 møder i Vandrådet. Den 27. maj 2014 har Vandrådet anbefalet nedenstående principper for det videre arbejde og prioritering af indsatsen:

- *At indsatsen gennemføres i vandløb hvor der ikke er tvivl om den overordnede målsætning*
- *At nuværende store projekter prioriteres højest*
- *At større projekter som ellers kan være vanskelige at finansiere prioriteres, herunder hele ådalsprojekter, større spærringer m.v.*
- *At der prioriteres flere større projekter og færre små projekter med fokus på virkemidler som "groft materiale". Antallet af km. vil dermed blive reduceret samtidig med, at helhedsprojekter opprioriteres*
- *At der ikke prioriteres flest km pr. kr., men mest værdi for midlerne*
- *At indsatser planlægges i sammenhængende vandløb (vandløbssystemer gøres færdige)*
- *At spærringer fjernes nedstrøms fra*
- *At der anvendes et så bredt udvalg af relevante virkemidler som muligt – også gerne genslyngning i kombination med afværgeforanstaltninger (diger og pumpelag)*

Den 25. juni 2014 har Vandrådet behandlet kommunernes foreløbige forslag til indsatsprogrammets supplerende vandløbsforanstaltninger. Vandrådets foreløbige anbefalinger til tilbagemeldingen fra Vandrådet til Miljøministeren er:

- *Vandrådets arbejde ses som første skridt i en større proces. Det forudsættes, at Staten lytter til vandrådets anbefalinger og at dette dermed er afspejlet i den endelige implementering af 2. generations vandområdeplaner.*
- *Virkemidlet "Ændret vandløbsvedligeholdelse" kunne i nogle situationer være et godt supplement til de af staten udmeldte virkemidler.*
- *Processen har i oplandet til Limfjorden været rigtig god. Foreningerne har følt sig inddraget og diskussionerne i Vandrådet har foregået i en god og sober tone.*
- *Erfaringen med etablering af arbejdsgrupper har været rigtig god og Vandrådet for Limfjorden anbefaler denne model til andre steder i landet.*
- *De korte tidsfrister gør, at det kan være svært at nå at få hele baglandet med. Tidspresset er dog også positivt i forhold til kontinuiteten og fremdriften i arbejdet.*

Inddragelse af lokale arbejdsgrupper

Hvis der har været ønske derom, har det været muligt at oprette lokale arbejdsgrupper under vandrådene. For Viborg Kommune er der via Kommunens Grønne Råd nedsat én lokal arbejdsgruppe for hele kommunen. Der er afholdt et møde mellem forvaltningen og den lokale arbejdsgruppe. Ved mødet orienterede forvaltningen om hvilke konkrete indsatser, der var under overvejelse. Som besluttet ved mødet i den lokale arbejdsgruppe, har Viborg Sportsfiskerforening efter mødet sendt uddybende bemærkninger. Referat fra mødet samt modtagne bemærkninger fra Viborg Sportsfiskerforening fremgår af bilag 8.

Kommunernes udkast til indsatsprogram

Efter tilbagemeldingen fra Vandråd og evt. arbejdsgrupper har de enkelte kommuner udarbejdet et udkast til indsatsprogram ud fra fordelingen af indsatser, lokalkendskab og faglig viden og under hensyntagen til de fastsatte principper og tilbagemeldinger. Efterfølgende har kommunerne i samarbejde med sekretariatet sammensat et færdigt udkast inden for indsatsprogrammets økonomiske ramme til forelæggelse for Vandrådet.

Bemærkninger og udfordringer

De foreslåede indsatser for perioden 2016-2021 er valgt ud fra en forudsætning om at alle indsatser i 1. planperiode er gennemført. Hvis denne forudsætning ikke holder, forventes det, at Naturstyrelsen afklarer, hvordan kommunerne skal håndtere problemstillingen.

Naturstyrelsen har den 30. juni 2014 igangsat en supplerende høring af indsatserne i 1. generation. I denne er der i nogle kommuner reduceret i antallet af strækninger, der skal restaureres; fjernet indsatser med fjernelse af rørlagte strækninger og fjernet krav om forbedret spildevandsrensning i det åbne land. Det betyder, at der er fjernet indsatser på strækninger, som ved udarbejdelse af indsatserne i 2. generations vandplanerne var forudsat gennemført. I og med tidsplanen for at udarbejde indsatserne i 2. generations vandplanerne er kort, er det ikke muligt at nå at tilpasse disse i forhold til de ændrede forudsætninger. Det er uheldigt, at der kører dette parallelle forløb med 1. og 2. generations vandplaner.

Virkemidlet ændret vedligeholdelse er taget ud af planen. Det vurderes, at dette virkemiddel visse steder er den eneste rigtige metode til at sikre målopfyldelse.

Der mangler koordinering med spildevandsindsatsen. Dette opstår naturligt som følge af, at kommunerne kun forestår indsatsplanlægningen for de fysiske forhold i vandløbene, mens Staten forestår indsatsplanlægningen for spildevandsindsatserne. Det ville være hensigtsmæssigt om Kommunerne forestod planlæg-

ningen for begge disse indsatser. Da dette ikke er tilfældet i indeværende planperiode må det forudsættes, at staten i sin planlægning af spildevandsindsatserne sikrer en koordinering med indsatsen i forhold til fysiske forhold og okker.

En lang række vandløb indgår ikke længere i vandplanerne herunder kildevandløb, der dermed står uden målsætning. I relation til kommunernes håndhævelse kan dette være uheldigt.

Der er konstateret fejl og mangler i Naturstyrelsens indberetningsværktøj (Web-Gis). Desuden er der konstateret uoverensstemmelser mellem basisanalysen og Web-Gis. Kommunerne indsender eventuelle fejl og mangler.

Det endelige forslag til indsatsprogram for hele Limfjordsoplandet

Det endelige forslag til indsatsprogram for Limfjordsoplandet indeholder forslag til vandløbsindsatser, der vil medføre målopfyldelse for 504 km vandløb, sanering af 53 spærringer og etablering af 2 okkerrensningsanlæg. Forslaget holder sig inden for den samlede økonomiske ramme for vandoplandet, og den kommunevise fordeling af indsatser følger nogenlunde den aftalte fordelingsnøgle.

Bidrag til miljørapport (SMV)

Kommunerne skal bidrage til den miljørapport, som Naturstyrelsen skal udarbejde. Sekretariatet har udarbejdet et procesnotat, hvori bidraget til miljørapport for hovedoplandet indgår. Udkastet har været forelagt oplandskommunerne. Bidraget tager ikke udgangspunkt i de enkelte indsatser, idet kommunernes forslag til indsatser er angivet på et overordnet niveau, da programmet ikke skal foregribe den detaljerede udmøntning og vurdering af konsekvenserne af indsatsen efter sektorlovgivningen. Som anbefalet af Naturstyrelsen tager bidraget i stedet udgangspunkt i at beskrive de sandsynlige væsentlige indvirkninger på miljøet for de virkemidler, der indgår i forslaget. Procesnotatet fremgår af bilag 6.

Den videre proces

I løbet af juli – september 2014 er der politisk stillingtagen til hjemkommunens del af forslaget til indsatsprogram. Det næste og sidste vandrådsmøde afholdes 22. september. Her er hovedemnerne præsentation af kommunernes politisk behandlede forslag til indsatsprogram samt vandrådets samlede udtalelse til Miljøministeren inkl. evt. mindretalsudtalelser og forbehold.

Med eventuelle fornødne justeringer indarbejder Naturstyrelsen efterfølgende kommunernes forslag i udkast til bekendtgørelser, som skal gennem en politisk godkendelsesproces i Folketinget inden materialet sendes i offentlig høring. Vandområdeplanerne skal være færdige og vedtaget 22. december 2015, således at de planlagte indsatser kan realiseres i løbet af 2016-2021.